

הפעולה ההומניטארית: היבטים ביקורתיים

סמינר שנתי, שנה"ל 2016-7

יום ד', 10-12

ד"ר מיכל גבעוני mgivoni@post.bgu.ac.il

הסמינר ידון בפעולה ההומניטארית הטרנס-לאומית המתמקדת בהושטת סיוע לנפגעי אסון ומלחמה בעולם השלישי ויבקש לפענח כיצד ובאיזה מחיר זכו הפעולה והשיח ההומניטאריים להשפעה כה בולטת בפוליטיקה, בחברה ובתרבות. חומרי הקריאה יתבססו על ספרות המחקר המתרחבת העוסקת בביקורת ההומניטאריזם בעבר ובהווה. בעזרת טקסטים תיאורטיים ובעזרת מחקרים המנתחים את הפרקטיקות ההומניטאריות ואת השלכותיהן נבקש להיטיב להבין את ההיבטים האתיים והפוליטיים של הפעולה ההומניטארית ולמפות את הקשיים שבהן היא כרוכה. נעסוק, בין השאר, בשאלות הבאות: מהם שורשיה ההיסטוריים של הפעולה ההומניטארית ואילו תנועות ואירועים הותירו בה חותם? מדוע היא מעוררת עניין רב כל כך וזוכה לתמיכה ציבורית ופוליטית כה ניכרת, ומדוע, בד בבד, היא מותירה תחושה בלתי נמחית של כישלון? אילו קשיים מעוררת התערבות צבאית שמטרתה להגן על זכויות האדם? איך אפשר להבין את התגובות המעורבות שמעוררת בנו הצפייה בדימוי סבל ובקורבנות מרוחקים? האם תתכן פעולה הומניטארית המנותקת מפוליטיקה, כפי שארגונים הומניטאריים מסוימים מתיימרים לטעון? ואם הפעולה ההומניטארית אינה אלא המשכה של הפוליטיקה באמצעים אחרים, כפי שלא מעט פעילים אחרים וחוקרים סבורים, מה מייחד את הפוליטיקה ההומניטארית?

מטלות הקורס:

- 1) השתתפות פעילה במפגשים – חובה.
- 2) קריאת כל חומרי הקריאה המחייבים לקראת כל מפגש. כל חומרי הקריאה מצויים באתר הקורס. הדיונים במפגשים יניחו היכרות טובה עם חומרי הקריאה. במפגשים לא יותר שימוש במחשב נייד. יש להדפיס את חומרי הקריאה לקראתם.
- 3) הגשת ששה דו"חות קריאה במהלך השנה על טקסטים לפי בחירתכם/ן. אורכו של הדו"ח יהיה עמוד אחד. הוא ישלח עד לשעה 21:00 בערב השיעור ועותק מודפס ממנו יוגש במפגש עצמו. לא ניתן להגיש יותר מדו"ח אחד לשיעור; לא ניתן להגיש דו"ח על טקסט שיוצג בכיתה (במפורט במטלה הבאה).
- הדו"ח יכלול התייחסות לשאלות העקרוניות שהטקסטים מעלים, סיכום קצר של הטיעונים המרכזיים המוצגים בהם, וכן פרשנות או ביקורת משל עצמכם/ן.
- לא ינתנו ציונים על הדו"חות אך הגשתם מזכה ב-10% מהציון הסופי (10 נקודות מלאות). הגשת כל הדו"חות מהווה תנאי לקבלת ציון בסמינר.
- 4) הצגה קצרה בכיתה של המאמרים שלהם מוקדש השיעור. ההצגה אינה אמורה לסכם את המאמרים אלא לחלץ מהם נקודות מרכזיות לדיון. אורכה לא יעלה על 15 דקות. – 10% מהציון הסופי.
- 5) הגשת הצעה לעבודה (בהיקף של שני עמודים) עד ל-19.4.2017.
- 6) הצגת העבודה המסכמת בכיתה (15 דקות).
- 7) הגשת עבודה מסכמת בהיקף של כ-9000 מילה – 80% מהציון הסופי.

שעת קבלה: יום ג', 10-11, בתיאום מראש.

תוכנית המפגשים

מבוא

ההומניטארי והפוליטי: תמונת מצב

Joeva Rock, "Militarizing the Ebola Crisis," *Foreign Policy in Focus*, September 24, 2014:

<http://fpif.org/militarizing-ebola-crisis/>

Fiona Terry, *Condemned to Repeat? The Paradox of Humanitarian Action*. Ithaca and London: Cornell University Press, 2002: Chapter 5.

Janet Reitman, "Beyond Relief: How the World Failed Haiti", *Rolling Stone* August 4, 2011.

יותם פלדמן, "קווים אדומים". מטעם 22, 2010: 132-143.

חלק I. היסטוריות של הומניטאריזם

מקורותיה של הרגישות ההומניטארית

Michel Foucault, *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. Penguin Books, 1991 [1977]: 73-105.

Thomas W. Laqueur, "Bodies, Details, and the Humanitarian Narrative," In *The New Cultural History*, edited by Lynn Hunt. Berkeley, Los Angeles & London: University of California Press, 1989: 176-204.

Luc Boltanski, *Distant Suffering: Morality, Media and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999: Chapters 1, 2.

Thomas L. Haskell, "Capitalism and the Origins of the Humanitarian Sensibility," *The American Historical Review* 90 (1985): 339-361, 547-566.

Peter Stamatov, *The Origins of Global Humanitarianism. Religion, Empires, and Advocacy* (Cambridge University Press, 2013): Ch. 6.

הומניטאריזם ומלחמה

John F. Hutchinson, *Champions of Charity: War and the Rise of the Red Cross*. Boulder and Oxford: Westview Press, 1996: Ch. 4.

David Kennedy, *The Dark Side of Virtue: Reassessing International Humanitarianism*. Princeton University Press, 2005: Chapter 8.

הומניטאריזם וקולוניאליזם

Sanjay Sharma, *Famine, Philanthropy and the Colonial State: North India in the Early Nineteenth Century*, Oxford University Press: 2001, Chapter 4.

Alan Lester, "Obtaining the 'due observance of justice': the geographies of colonial humanitarianism," *Environment and Planning D: Society and Space* 20, 2002: 277-293.

עלייתו של ההומניטאריזם הלא ממשלתי

Dangerous Pity, documentary film by Rony Brauman and François Margolin.

Michael Barnett, *Empire of Humanity: A History of Humanitarianism*. Cornell University Press, 2011: Chapters 7, 8.

Samuel Moyn, *The Last Utopia: Human Rights in History*. Harvard University Press, 2010:
Epilogue.

חלק II: פוליטיקות של הומניטאריזם

כוח וריבונות

ג'ורג'יו אגמבן, *הכוח הריבוני והחיים החשופים* [פרקים נבחרים: "פרדוקס הריבונות"; "הפוליטיזציה של החיים"; "זכויות האדם והביו-פוליטיקה"; "המחנה כ'נומוס' של המודרני"; "סף"], בתוך: שי לביא (עורך) *טכנולוגיות של צדק: משפט, מדע וחברה* (רמות, 2003): עמ' 395-416, 430-434.

The Responsibility to Protect. Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty. December 2001: Chapters 1, 2.

Didier Fassin, "Compassion and Repression: The Moral Economy of Immigration Policies in France," *Cultural Anthropology* 20 (3), 2005: 362-387.

Liisa H. Malkki, "Speechless Emissaries: Refugees, Humanitarianism, and Dehistoricization," *Cultural Anthropology* 11(3), 1996: 377-404.

Michel Agier, "Humanity as an Identity and Its Political Effects," *Humanity* 1, 2010: 29-45.

Elizabeth Cullen Dunn, "The Chaos of Humanitarian Aid: Adhocracy in the Republic of Georgia," *Humanity* 3(1), 2012: 1-23.

ביטחון, מאבק בטרור וממשל גלובלי

Coleen Bell, "Hybrid Warfare and Its Metaphors", *Humanity* 3(2), June 2012.

Nicolas de Torrente, "Humanitarian Action Under Attack: Reflections on the Iraq War," *Harvard Human Rights Journal* 17(1), 2004: 1-29.

Mahmood Mamdani, *Saviors and Survivors: Darfur, Politics, and the War on Terror*. Pantheon Books, 2009: Chapter 2.

Prof. Mahmood Mamdani and John Prendergast, the Darfur debate: http://www.youtube.com/watch?v=yGOpfH_5_pY

Mark Duffield, "Governing the Borderlands: Decoding the Power of Aid," *Disasters* 24(4), 2001: 308-320.

Mark Duffield, "Challenging Environments: Danger, Resilience, and the Aid Industry," *Security Dialogue* 43(5), 2012: 475-492.

הקפיטליזם של האסון והכלכלה הפוליטית של הסיוע

נעמי קליין, *דוקטרינת ההלם: עליית הקפיטליזם של האסון*. אנדלוס, 2009: מבוא + פרקים 16-19.

Thomas G. Weiss, *Humanitarian Business* (Polity, 2013): Ch. 4.

חלק III: אתיקות של הומניטאריזם

נרטיבים של סבל ודאגה מוסרית

Richard Rorty, "Human Rights, Rationality and Sentimentality," in Susan Hurley and Stephen Shute (ed.), *On Human Rights: The 1993 Oxford Amnesty Lectures*. New York: Basic Books, 1993: 112-134.

Joseph Slaughter, *Human Rights Inc. The World Novel, Narrative Form, and International Law*, Fordham University Press, 2007: Chapter 5.

דימויי זוועה ואחריות הצופה

"A cry from the grave", a documentary film by Leslie Woodhead:

http://www.dailymotion.com/video/x2p4iu_srebrenica-a-cry-from-the-grave-1-o_news

Stanley Cohen, *States of Denial. Knowing about Atrocities and Suffering*. Polity Press: 2001, Chapter 1.

Thomas Keenan, "Publicity and Indifference," *PMLA* 117 (1), Jan. 2002: 104-116.

Sharon Sliwinski, *Human Rights in Camera*. The University of Chicago Press, 2011: 1-31.

Kony 2012, a documentary by Invisible Children: <http://www.youtube.com/watch?v=Y4MnpzG5Sqc>

Lilie Chouliaraki, *The Ironic Spectator: Solidarity in the Age of Post-Humanitarianism*. Polity, 2013: Introduction, Chapter 4.

מעשה העדות: תיעוד וייעוד

James Dawes, "Atrocity and Interrogation," *Critical Inquiry* 30 (2), Winter 2004.

ז'אן-פרנסוא ליוטאר, "הדיפרנד", תיאוריה וביקורת 8: קיץ 1996, עמ' 39-51.

Peter Redfield, *Life in Crisis: The Ethical Journey of Doctors Without Borders*. University of California Press, 2013: Chapter 4.

Sam Gregory, "The Participatory Panopticon and Human Rights: WITNESS's Experience Supporting Video Advocacy and Future Possibilities", in Meg McLagan & Yates McKee (eds.) *Sensible Politics. The Visual Culture of Nongovernmental Activism*. Zone Books: 2012.

Eyal Weizman, "Forensic Architecture: Only the Criminal Can Solve the Crime," *Radical Philosophy* 2010.

סיכום

הפעולה ההומניטארית: ביסוס מחודש

עדי אופיר, "טכנולוגיות מוסריות: ניהול האסון והפקרת החיים", תיאוריה וביקורת 22, אביב 2003.

David Campbell, "Why Fight: Humanitarianism, Principles, and Post-structuralism," *Millennium* Vol. 27 (3), 1998: 497-521.

Michel Foucault, "Confronting governments: human rights," In *Michel Foucault, Power. Essential Works of Foucault, 1954-1984. Vol. 3*, edited by James D. Faubion. New York: The New York Press, 2000.

Michel Feher, "The governed in politics," In Michel Feher, Gaele Krikorian and Yates Mckee (eds.) *Nongovernmental Politics*. Zone books, 2007: 12-27.

הפעולה ההומניטארית: מגמות חדשות

Jonathan Benthall, "'Cultural Proximity' and the Conjunction of Islam with Modern Humanitarianism," in Michael Barnett and Janice Gross Stein (eds.), *Sacred Aid: Faith and Humanitarianism*. Oxford University Press, 2012: 65-89.

OCHA, *Humanitarianism in the Network Age*. OCHA Policy and Studies Series, 2013: Chapter 2.
Julia Pacitto and Elena Fiddian-Qasmiyeh, *Writing the “Other” into humanitarian discourse: Framing theory and practice in South-South humanitarian responses to forced displacement*. Refugee Studies Center, Working Paper Series no.93, August 2013.